

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه تربیت معلم سبزوار

دانشگاه تربیت معلم سبزوار

دانشکده الهیات و معارف اسلامی

پایان نامه جهت دریافت درجه کارشناسی ارشد رشته زبان و ادبیات عربی

بررسی هنر داستان در شعر عمر ابوریشه

استاد راهنما:

دکتر حسین میرزائی نیا

استاد مشاور:

دکتر عباس گنج علی

نگارش:

سامان شیخه

بهار ۱۳۹۰ هـ ش

جامعة تربيت معلم بسبزواری

كلية الإلهيات و المعارف الإسلامية

الرسالة لنيل شهادة ماجستير في فرع اللغة العربية و آدابها

دراسة الفن القصصي في شعر عمر أبي ريشة

الاستاذ المشرف: الدكتور حسين ميرزائي نيا

الأستاذ المساعد: الدكتور عباس گنجعلي

إعداد: سامان شيخه

ربيع ١٤٣٢ هـ.ق.

سوگند نامه دانش آموختگان دانشگاه تربیت معلم سبزوار

کزین برتر اندیشه بر نگذرد

به نام خداوند جان و خرد

اینک که به خواست آفریدگار پاک ، کوشش خویش و بهره گیری از دانش استادان و سرمایه های مادی و معنوی این مرز و بوم، توشع ای از دانش و خرد گردآورده ام، در پیشگاه خداوند بزرگ سوگند یاد می کنم که در به کارگیری دانش خویش، همواره بر راه راست و درست گام بردارم. خداوند بزرگ، شما شاهدان، دانشجویان و دیگر حاضران را به عنوان داورانی امین گواه می گیرم که از همه دانش و توان خود برای گستوش مرزهای دانش بهره گیرم و از هیچ کوششی برای تبدیل جهان به جایی بهتر برای زیستن، دریغ نوزم. پیمان می بندم که همواره کرامت انسانی را در نظر داشته باشم و هموعان خود را در هر زمان و مکان تا سر حد امکان یاری دهم. سوگند می خورم که در به کارگیری دانش خویش به کلوی که با راه و رسم انسانی، آیین پرهیزگاری، شرافت و اصول اخلاقی برخاسته از ادیان بزرگ الهی، به ویژه دین مبین اسلام، مبیانت دارد دست نیازم. همچنین در سایه اصول جهان شمول انسانی و اسلامی، پیمان می بندم از هیچ کوششی برای آبادانی و سرافرازی میهن و هم میهنانم فووغذاری نکنم و خداوند بزرگ را به یاری طلبم تا همواره در پیشگاه او و در برابر وجدان بیدار خویش و ملت سرافراز ، بر این پیمان تا ابد استوار بمانم.

نام و نام خانوادگی وامضای دانشجو

سامان شیخه ۸۸۱۳۴۲۱۴۴۴

تقدیر و تشکر

خداوند بزرگ را شاکرم که توفیق به سرانجام رساندن این دوره و این پایان نامه را به بنده ی حقیرش ارزانی داشت.

این پژوهش حاصل تلاش بزرگانی است که از شاگردی در مکتب دانش و فضل آنان بهره ی فراوان بردم و در کسب علم و یادگیری آن، همیشه یاری رسان و مشوق حقیر بودند . لازم می دانم سپاس و تشکر خالصانه ی خود را به استادان گرانقدر **جناب آقای دکتر حسین میرزائی نیا**، استاد محترم راهنما، و **جناب آقای دکتر عباس گنج علی**، استاد محترم مشاور، و نیز **تمامی اساتید گروه زبان و ادبیات عرب دانشگاه تربیت معلّم سبزوار** که چراغ هدایت علم و دانش را در دستم نهاده و درس اخلاق و زندگی را به من آموختند، ابراز دارم.

اهدا و تقدیم

به...

پدرم؛ کوه استقامت و صبر در برابر مشکلات زندگی

،

مادرم؛ سرچشمه‌ی دوستی و مهربانی و فیثته‌ی مهر و محبت

و

همسرم؛ همدم و مونس زندگی‌ام.

چکیده

تردیدی نیست که بررسی هنر داستانی آن هم در شعر بسیار حائز اهمیت است؛ چرا که خیال، جانمایه‌ی شعر است و بررسی داستانی آن مستلزم دقت، تأمل، ممارست و نیز نکته‌سنجی در مباحث ادبی به ویژه شعر و داستان می‌باشد. عمر ابوریشه، شاعر سوری، یکی از شاعرانی است که به این نوع ادبی همّت گماشته و بیشتر اشعارش را با موضوعاتی داستانی سروده است و شاید انگیزه‌ی او از این کار تأثیرگذاری بیشتر روی خواننده و تعبیری گیراتر از عواطف درونی و اندیشه‌اش بوده است. این نوع ادبی، قصیده‌ای داستانی و یا داستانی است که عنصر خیال و شعر، در ترسیم حوادث و شخصیت‌ها، دخیل است.

این پایان‌نامه در پی آن است که تحلیلی درست از اشعار داستانی این شاعر ارائه دهد؛ تا میزان موفقیت او در هنر داستان‌های منظوم و همچنین موضوعاتی که در هر یک از اشعار بدان توجه داشته است، مورد ارزیابی و پژوهش واقع شود.

کلید واژه‌ها: عمر ابوریشه، شعر، شعر داستانی (داستان منظوم).

الملخص

لا شكّ في أنّ دراسة الفنّ القصصي ذات أهميّة بالغة في الشّعر؛ لأنّ الخيال هو المضمون الرئيس للشعر؛ فدراسة الشعر القصصيّة تطلّب الدّقة و التأمّل و الممارسة و الظرافة في المباحث الأدبيّة و لاسيّما الشعر و القصّة . عمر أبوريثة، الشاعر السوري، من الشعراء الذين تطرّقوا إلى هذا اللون من الأدب و أنشدوا كثيراً من أشعارهم بمضامين قصصيّة؛ ربّما الدافع هو التأثير الأكثر على القارئ و التعبير الواضح عن فكرته و عواطفه النفسيّة . هذا النوع الأدبي قصّة أو قصيدة قصصيّة يرسم عنصر الخيال و الشعر أحداثها و شخصياتها.

هذه الرّسالة إنّها محاولة لتقديم تحليلٍ سديدٍ لأشعار الشاعر القصصيّة كيّ تقوم درجة نجاحه في فن القصص الشعريّة و تعالج الموضوعات التي أهتمّ بها في كلّ من هذه الأشعار .

الكلمات الرئيسية: عمر أبوريثة، الشعر، الشعر القصصي (القصّة الشعريّة).

فهرست مطالب

عنوان..... صفحه

فصل اول: مقدمه و کلیات پژوهش

- ۱-۱. مقدمه..... ۲
- ۲-۱. بیان موضوع (مسئله)..... ۵
- ۳-۱. ضرورت انجام و کاربرد نتایج تحقیق..... ۶
- ۴-۱. سابقه تاریخی (نظری و تجربی) موضوع تحقیق..... ۶
- ۵-۱. اهداف تحقیق..... ۷
- ۶-۱. سؤالات اساسی تحقیق..... ۷
- ۷-۱. فرضیه ها..... ۸
- ۸-۱. بیان روش تحقیق..... ۸
- ۹-۱. بیان محدودیت‌های عمده تحقیق..... ۹
- ۱۰-۱. معرفی فصل‌های پایان‌نامه..... ۹

فصل دوم: نگاهی به زندگی، آثار ادبی و شعر عمر ابوریشه

- ۱-۲. گذری بر زندگی و آثار ادبی عمر ابوریشه..... ۱۱
- ۱-۱-۲. ولادت..... ۱۱

- ۱۲-۲-۱-۲. نسب خانوادگی..... ۱۲
- ۱۶-۲-۱-۳. محیط فرهنگی ، تحصیلی و سیاسی..... ۱۶
- ۲۰-۲-۱-۴. تجربه‌ی تلخ عاطفی در لندن..... ۲۰
- ۲۱-۲-۱-۵. ازدواج..... ۲۱
- ۲۲-۲-۱-۶. سفرها و فعالیت‌های دیپلماتیک و سیاسی..... ۲۲
- ۲۴-۲-۱-۷. شخصیت و اخلاق شاعر..... ۲۴
- ۲۶-۲-۱-۸. عناوین و نشانه‌های افتخاری..... ۲۶
- ۲۷-۲-۱-۹. وفات شاعر..... ۲۷
- ۲۷-۲-۲. فعالیت‌های ادبی..... ۲۷
- ۲۷-۲-۲-۱. دیوان و مجموعه‌ات شعری..... ۲۷
- ۲۸-۲-۲-۲. نمایشنامه‌ها..... ۲۸
- ۲۸-۲-۲-۳. تألیفات انگلیسی..... ۲۸
- ۳۰-۲-۳. زندگی شعری..... ۳۰
- ۳۱-۲-۳-۱. شعر ابوریثه در نگاهی کلی..... ۳۱
- ۳۲-۲-۳-۲. ساختار قصیده..... ۳۲
- ۳۵-۲-۳-۳. موسیقی شعری..... ۳۵

۳۶.....۴-۳-۲. تصویرپردازی شعری و عناصر بلاغی.

۳۹.....۵-۳-۲. دیدگاه و نظریات شاعر در مورد شعر.

۴۲.....۴-۲. عمر ابوریشة و ناقدان.

فصل سوم: ماهیت شعر داستانی (قصه‌ی شعری)

۴۷.....۱-۳. شعر قصصی (داستانی): تعریف و ویژگی‌ها.

۵۱.....۲-۳. پیوند میان شعر و قصه: تشابه و تفاوت‌ها.

۵۳.....۳-۳. اشعار قصصی (داستانی) عربی از گذشته تا معاصر.

۵۹.....۴-۳. اشعار قصصی و نگاه منتقدان.

۶۰.....۵-۳. آیا شعر قصصی (داستان شعری) همان شعر حماسی است؟

فصل چهارم: بررسی هنر داستانی در شعر عمر ابوریشه

۶۵.....۴. بررسی هنر داستانی در شعر عمر ابوریشه.

۶۶.....۱-۴. حکایات (داستان‌های) رمزی (نمادی).

۸۰.....۲-۴. داستان‌های اجتماعی.

۹۱.....۳-۴. داستان‌های عاشقانه.

۱۰۴.....۴-۴. داستان‌های ملی (میهنی) و قومی.

۱۱۵.....نتیجه‌گیری.

۱۱۷..... خلاصه‌ی پایان نامه به زبان عربی

۱۲۸..... منابع و مآخذ

۱۳۴..... چکیده انگلیسی

فصل اوّل

مقدمه و کلیات پژوهش

عمر ابن شافع ابوریثه، شاعر معاصر سوریه، از خانواده و اصل و تباری صوفی برآمد که همگی دوستدار شعر و ادب بودند و گاهی شعر نیز می سرودند. وی با تأثیرپذیری از محیط صوفیانه ی خانواده و نیز با مطالعه ی آثار ارزشمند و پر بار ادبیات قدیم و جدید عربی و غربی، با ورود به دنیای شعر و ادبیات، مشعل تجدید و نوگرایی را در دست گرفت و توانست پله های ترقی و ادب به ویژه در حوزه ی شعر را به آسانی و با موفقیت طی کند. بیش از بیست سال فعالیت دیپلماتیک و سیاسی و سفر به کشورهای مختلف آسیایی، اروپایی و آمریکایی، به عنوان سفیر سوریه، نه تنها او را از افق های گسترده ی شعر و ادبیات دور نکرد بلکه از او شاعری ساخت که با تأثیرپذیری از غربت نشینی و فعالیت های سیاسی توانست در مسیر پیشرفت شعر گام های مؤثری را برداشته و با الهام از آثار نپوگانی چون شکسپیر، ادگار آلن پوپ براونگ و ... و نیز شعر شاعران اروپایی، افق های جدیدی در شعر خود گشوده و مسیر ادبیات را به سمت و سوی ترقی و پیشرفت رهنمون سازد.

شعر او پیرامون سه عنصر اصلی وطن، اجتماع و عشق است. او غم خوار سیه روزی ها و بدبختی های ملت و اوضاع زمانه ی خویش است و در شعرش به زیبایی و با هنرمندی و نبوغ خویش آن را ترسیم می کند. زندگی برای او بدون عشق ممکن نیست به گونه ای که آن را عنصر اساسی زندگی می داند و معتقد است که هر جا نتوان نشانی از عشق یافت، باید به وجود زندگی حقیقی شک کرد، البته عشق او فقط منحصر به غزل نیست بلکه در نهایت هنرمندی شاعرانه ی خویش، بین عشق، وطن و اجتماع پیوندی نزدیک برقرار کرده است. او در شعرش مسائل اجتماعی و میهنی جامعه ی خویش، مخصوصاً مسائل سوریه و فلسطین، را دنبال می کند او در اشعار ملی و قومی خویش اغلب به دنبال فرصت ی است که گذشته ی پرافتخار و با عظمت اسلام و عرب را به تصویر کشیده و جهت عبرت پذیری دیگران، آن را به زیبایی ترسیم می کند.

داستان منظوم (شعر داستانی)، شعری است که حوادث و رویدادهای یک داستان - خواه خیالی و خواه واقعی - را در قالب شعر بیان می‌دارد و با دخالت عنصر خیال و به زیبایی از آن سخن می‌راند. این هنر داستانی - شعری، یکی از انواع ادبی است که ابوریشة در اشعار خویش به آن عنایت و توجه خاصی داشته است به گونه ای که با مطالعه ی دیوان و اشعار او، این موضوع به روشنی هویدا می - گردد. شاعر موضوعات متنوع اجتماعی، عاشقانه و ملی و میهنی را در قالب داستان هایی زیبا و به زبان شعر ترسیم می کند، موضوعاتی که گاه مستقیم به آن ها اشاره شده و گاه زبان رمز و نمادگونه برای تعبیر آن به کار گرفته شده است.

داستان‌های شعری، موضوعات متنوعی را دنبال می کنند و معمولاً یک موضوع عنوان غا لب قصه را تشکیل می دهد . آفرینش این نوع زیبای هنری، نیازمند توان ذهنی والایی است که هم حوادث و رویدادها را به زیبایی به تصویر بکشد و هم شخصیت های داستانی بیافریند و هم زبانی برای آن انتخاب گردد که اوج تأثیرگذاری را در خواننده داشته باشد.

این پایان‌نامه در پی آن است که بررسی هنر داستان شعری (شعر داستانی) را در اشعار عمر ابوریشه بررسی کرده و موضوعات متنوع آن را استخراج کند، قبل از پرداختن به موضوع اصلی ابتدا پس از ذکر مقدمه و کلیات پژوهش در فصل نخست، در فصل دوم به‌نگاهی به زندگی، آثار ادبی و ویژگی - های شعری شاعر پرداخته شده است، سپس پس از تعریفی از ماهیت و مفهوم شعر داستانی (قصه‌ی شعری) و ویژگی‌های آن در فصل سوم، سرانجام در فصل چهارم از بحث اصلی پایان‌نامه که بررسی این هنر زیبای شعری - داستانی در اشعار ابوریشه است، سخن به میان آمده است، در این قسمت اشعار داستانی شاعر بر اساس چهار موضوع حکایت های رمزی، داستان های اجتماعی، داستان های عاشقانه و حکایت های قومی و میهنی تقسیم بندی شده و با ذکر اشعاری از شاعر در هر یک از این موضوعات، هنر داستان شعری در شعر او بیشتر برای خواننده آشکار می شود و تا حدودی زیبایی و

تأثیرپذیری استفاده از شعر و عنصر خیال برای ترسیم رویدادها و حوادث، بیشتر برای خواننده جلوه-
گری می‌کند.

با وجود این که هنر داستانی و ترسیم حکایات و داستان‌ها در قالب شعر، در شعر شاعران زیادی از
قدیم تا معاصر دیده می‌شود و پرداختن به آن و بررسی ابعاد مختلف آن در شعر هریک از این
شاعران نظیر امرؤالقیس و حطیئه در عصر قدیم و خلیل مطران، احمد شوقی، و ایلیا ابوماضی در
عصر معاصر، خالی از لطف نبوده و جای بسی پژوهش دارد، اما متأسفانه تاکنون در ایران پایان‌نامه‌ای
به بررسی این نوع ادبی در شعر شاعران پرداخته و تا حدودی ن‌آشنا و گنگ مانده است، علاوه بر
این با وجود این که عمر ابوریشه در ادبیات معاصر عرب و سوریه به عنوان شاعری نوگرا مطرح
است، تاکنون تنها دو پایان‌نامه در مقطع کارشناسی ارشد در دانشگاه‌های آزاد اسلامی تهران و تربیت
مدرس و یک رساله نیز در مقطع دکتری انجام گرفته که دو پایان‌نامه درباره‌ی شعر ملی و قومی و
التزام شاعر به این مباحث بوده و دیگری به بررسی، تحلیل و نقد اشعار وی پرداخته است؛ لذا
پرداختن جنبه‌ای مهم در شعر او (اشعار داستانی)، در نظر پژوهش‌گر ضروری به نظر می‌رسید تا از
خلال آن، هم ابوریشه به عنوان شاعری داستان‌شرا و نوگرا، بیشتر به دانش پژوهان معرفی گردد و هم
زیبایی هنر داستانی شعر و ویژگی‌های آن در شعر او بیشتر نمود پیدا کند.

علی‌رغم این که پژوهش‌گر تمامی سعی و تلاش خود را در جهت هر چه بهتر انجام دادن این
پژوهش، به کار گرفته اما بر این باور است که قطعاً خالی از نقص و عیب نیست و کاستی‌هایی دارد
که ممکن است از نظر دور مانده باشد، امید است صاحب‌نظران مشفق و خوانندگان عزیز با انتقادات
سازنده و راهنمایی‌های ارزنده‌ی خود، نگارنده را در رفع نارسایی‌های آن یاری دهند و معایب را بر
وی ببخشند.

۱-۲. بیان موضوع (مسئله)

شعر قصصی (داستانی)، شعری است که مقدماتاً بر ذکر وقایع و به تصویر کشیدن حوادث و حتی احساسات شخصی و ملی-اجتماعی شاعر سروده می شود و در واقع شعر شاعر و حوادثی که به تصویر کشیده می شود واکنشی است به برانگیخته شدن احساسات وی، بنابراین شاعر آن حوادث را به صورت قصه و در قالب شعر به زیبایی به تصویر می کشد که این گونه شعر می تواند حاوی پیام های مختلفی از جانب شاعر باشد، پیام های نظیر پیام های ملی و قومی، اجتماعی و بیان دردها و آلام زمانه و ... بنابراین قصیده ی داستانی یک هنر مستقل به حساب می آید که بیشتر از اینکه به عنصر خیال تکیه داشته باشد با واقعیت سرو کار دارد و این عیب و نقص هنری به شمار نمی آید؛ چون نهایتاً شاعر برای خلق یک اثر هنری مثل شعر عنصر خیال را نیز وارد می کند، شاید این سؤال پیش بیاید که قصیده ی قصصی شعر است یا قصه؟ در جواب بدون تعمق و تفکر فراوان می توان گفت که به اعتبار قصیده بودنش و دخالت عنصر خیال شعر است و از نظر داستانی بودنش قصه ای را برای ما نقل می کند که حاوی پیام های ارزشمندی است؛ بنابراین قصیده ی قصصی در آن واحد هم شعر است و هم قصه. این هنر از همان نخست در بین شاعران عرب (نظیر امرؤ القیس، حطیئة و ...) تا عصر معاصر که شاعرانی چون ایلیا ابو ماضی، خلیل مطران، بدر شاکر السیاب و عمر ابوریشه که به این گرایش قصه گونه در اشعار خود تاکید دارند، به چشم می خورد. این پژوهش در پی آن است که این فن را در اشعار عمر ابوریشه شاعر سوری بررسی کند، شاعری که سرودن شعر را از طفولیت آغاز کرد و حس درونی خود را در کشف تصاویر مناظر طبیعی (مظاهر الحیاة) به کار گرفت و در شعر خود بروز داد. بررسی و پژوهش درباره ی اشعار داستانی این شاعر و دریافتن پیام های او از خلال اشعار و به تصویر کشیدن مناظر و همچنین حوادث عصر خویش با توجه به گرایشات مختلف این شاعر سوری (گرایش های قومی - ملی - اجتماعی - عاشقانه و ...) خالی از لطف

نیست. بنابراین در این تحقیق سعی بر آن است که پس از نگاهی کوتاه بر زندگی و جایگاه ادبی شاعر و معرفی هنر داستانی در شعر، به بررسی این هنر زیبای ادبی در اشعار این شاعر و موضوعات گوناگون داستانی او پرداخته شود.

۳-۱. ضرورت انجام و کاربرد نتایج تحقیق

با عنایت به این که عمر ابوریشه به عنوان شاعری که بیشتر تمایل او به ویژه در اشعار داستانی - اش، ملت خویش و دفاع از آرمان‌های آن و همچنین پرداختن به مسائل اجتماعی زمانه نظیر فقر و ... بوده است و با توجه به شهرت این شاعر معاصر سوری و اشعار وی و با عنایت به اینکه خیلی کم به بررسی و معرفی این شاعر و شناخت ابعاد مختلف شعری او پرداخته شده است، و نیز به دلیل اینکه هنر داستانی در اشعار به دلیل پرداختن به چنین مباحث کلیدی تاح دودی برای عده‌ی زیادی از ادب دوستان ناشناخته مانده است، برای شناخت و آشنایی بیشتر با شعر و ادبیات این شاعر و هنر داستان‌پردازی در اشعار او که در بردارنده‌ی پیام‌های متنوعی می باشد، پرداختن به این چنین مباحثی و پژوهش درباره‌ی آن ضروری به نظر می رسد . امید است نتایج به دست آمده از این پژوهش و معرفی این شاعر و اسلوب ادبی و ویژگی‌های برجسته‌ی شعری او و همچنین بررسی هنر زیبای قصصی در اشعارش گامی مفید برای پژوهش‌هایی جدید درباره‌ی این موضوعات و در رابطه با ادبیات معاصر و شاعران برجسته‌ای که ملّتی‌فانه تا حدودی فراموش شده اند، باشد.

۴-۱. سابقه تاریخی (نظری و تجربی) موضوع تحقیق

علی‌رغم شهرت شاعر و اشعار او و همچنین با وجود اهمیت هنر داستانی و بررسی آن در شعر شاعران متأسفانه پژوهش‌های زیادی به صورت تخصصی در این زمینه صورت نگرفته است، بعد از جست و جو جز دو مقاله با عنوان "الشعر القصصی فی دیوان ایلیا ابی ماضی الشاعر المهاجر الاکبر"

نوشته‌ی "دکتر حامد صدقی و اکرم رخشنده نیا" و "الشعر القصصی عند العقاد" نوشته‌ی "جواهر بنت عبدالله" به راهنمایی "دکتر صالح جمال بدوی" پیدا نکردم، در مورد عمر ابوریشه نیز چند - پایان نامه در دانشگاه‌های ایران، به پژوهش درباره‌ی این شاعر و مخصوصاً اشعار وی پرداخته اند از جمله: ۱. شرح حال، معرفی، تحلیل و نقد اشعار عمر ابوریشه، رساله‌ی دکتری نوشته‌ی کبری خسروی به راهنمایی آقای دکتر محمدحسن فؤادیان، دانشگاه تهران، تیرماه ۱۳۸۸ و ۲. عمر ابوریشه الشاعر الوطني، پایان نامه‌ی کارشناسی ارشد نوشته‌ی زهرا کریمی به راهنمایی دکتر علیرضا باقری، دانشگاه آزاد اسلامی تهران، ۱۳۸۳. بنابراین پرداختن به هنر داستانی در اشعار شاعران دیگر - چه معاصر و چه قدیم - و نیز بررسی ابعاد مختلف شعر و ادبیات عمر ابوریشه می‌تواند موضوعات قابل پژوهش دیگری برای دانش‌پژوهان عزیز باشد.

۱-۵. اهداف تحقیق

- آشنایی بیشتر با زندگی، شخصیت و جایگاه ادبی عمر ابوریشه.
- آشنایی گسترده‌تر با ویژگی‌های برجسته‌ی شعری شاعر.
- آشنایی با ماهیت مفهوم هنر داستانی در شعر و اغراض به کارگیری آن در اشعار ابوریشه.
- بررسی همه‌جانبه‌ی اشعار شاعر بر اساس هنر داستانی؛ به منظور دریافتن و پی‌بردن به مضامین مختلف اشعار قصصی او.
- واقف شدن بر اشعار داستانی شاعر و راغب شدن به خواندن و درک اشعار داستانی شاعران دیگر.

۱-۶. سؤالات اساسی تحقیق

این تحقیق در پی آن است که جواب مناسبی برای این سؤالات بیابد:

۱. رویکرد ابوریثه در انتخاب اشعار قصصی چه بوده است؟

۲. آیا اشعار قصصی ابوریثه، از موضوعات واقعی گرفته شده است؟

۱-۷. فرضیه‌ها

۱. با توجه به حس آرمان‌گرایانه‌ی شاعر به نظر می‌رسد که مهمترین رویکرد ابوریثه در اشعار قصصی، رویکردی ملی و میهنی می‌باشد.

۲. با عنایت به اینکه شاعر در متن واقعیات جامعه زیسته است، به نظر می‌رسد قصص شعری او ریشه در واقعیت دارد.

۱-۸. بیان روش تحقیق

در این پژوهش سعی شده است بر اساس تلفیقی از دو روش، اجتماعی و فنی (هنری) اشعار داستانی شاعر بررسی شود، بدین گونه که ویژگی‌های ادبی و هنری او در بکارگیری فن قصصی در شعر، بررسی می‌شود و همچنین به شناخت پیوند و رابطه‌ی بین ادبیات و شعر شاعر با اوضاع اجتماعی و میزان تأثیرپذیری شاعر از اجتماع عصر خود مخصوصاً در سرودن اشعار ملی و میهنی و اجتماعی، پرداخته می‌شود. بنابراین می‌توان گفت روش تحقیقی به کاربرده شده در این پایان‌نامه تلفیقی بوده است.